

'Folsmij pratewe ammel krom'

Uitgevers weten dat Sinterklaas en de kerstman er elke keer opnieuw moeite mee hebben om cadeautjes te verzinnen. Daarom verschijnen er tegen de feestdagen steevast boeken die het als presentje goed doen. In dit genre figureren vooral vlot verteerbare boeken die ondanks hun lichtheid toch ergens over gaan. Zoals boeken over taal.

Vorig jaar verscheen *De zwarte woordenlijst* van Tiggelaar en Vuyk, waarin termen die onder yppen rouleren taboe werden verklaard. Nu neemt de redactie van het tijdschrift *0/25* het hulpverlenersjargon onder vuur in *Ik heb zoiets van goh*. *0/25* richt zich op de jeugdgezondheidszorg, en de opgetekende uitdrukkingen komen de re-

ductie zo de neus uit dat ze ze nooit meer wil horen. 'Iets een *plek* geven' 'Ik voel mij op een bepaalde manier heel erg *zwemmen*.' 'Welke *insteek* kiezen we?' Verhullend taalgebruik is kenmerkend voor de sector: 'Mensen waar een *vlektje* aan zit.' En je zegt niet 'wat vind jij ervan', maar 'hoe *komt* dit bij je *binnen*?'. Veel gewraakte termen zijn ook doorgedrongen tot het taalgebruik van niet-hulpverleners. Kuis je taal en druk je vooral duidelijker uit, sommeert *0/25* in het voorwoord.

Ook in *Hun hebben gelijk* vormen taalergernissen de hoofdmoot. Het boekje is een bundeling van columns die Peter Burger schreef voor het *Algemeen Dagblad*. De titel verwijst naar het oprukken van 'hun' op de plaats in

een zin waar het Nederlands 'zij' voorschrijft. De meeste stukjes bevatten dit soort observaties. Er is een column over de teloorgang van de herkenbare 'r', die na een klinker steeds vaker klinkt als 'w' of 'j': 'kerk' wordt dan 'kewk', 'weer' wordt 'weew', en 'voor' klinkt als 'vooj'. Burger attendeert op de hulve woorden verslindende uitspraak 'folsmij pratewe ammel krom', en op de straattaal die in opmars is.

Ook *Woorden met een verhaal* van Ewoud Sanders is een soort verzamelbundel. Sanders hamstert voor *NRC Handelsblad* taalgrupjes, zoals nieuwe woorden, uitdrukkingen met plaatsnamen erin, of vervloekingens waarmee de spreker iemand een ziekte toewenst. In dit boek beschrijft hij de bloemrijke

VK 26/11/04

ontstaansgeschiedenis van maffe woorden, zoals 'eigenheimer', 'wentelteeffe', 'spicken' en 'hittepetit'. Het punt is alleen dat veel 'verklaringen' volgens de auteur zelf ter discussie staan.

Het degelijkst van al deze boeken in aanpak en schrijfstijl is *Als ik jou toch niet had* van Agnes Verbiest, over het larderen van een conversatie met vriendelijkheden, complimenten en bescheidenheid. Daarmee krijg je uiteindelijk meer voor elkaar dan met bothedheid en directheid. Het resultaat van een compliment hangt echter af van de mate van oprechtheid. Wat ook een rol speelt is of spreker en toehoorder man of vrouw zijn, en dan zijn er nog aanverwante subtiliteiten. Het boek biedt geen handzame tips - alles wat je zegt kan uitein-

delijk evengoed tegen je gebruikt worden. Als cadeautje is het vooral geschikt voor mannen, want die moeten volgens Verbiest nog het meeste leren op het gebied van complimenteuz taalgebruik.

Mieke Zijlmans

Peter Burger: Hun hebben gelijk - ieder z'n taal.

Prometheus: € 10,-

Ewoud Sanders: Woorden met een verhaal.

Prometheus: € 12,50.

Agnes Verbiest: Als ik jou toch niet had - De taal van complimenten.

Contact: € 11,99.

Tijdschrift 0/25: Ik heb zoiets van goh... en andere foute woorden die we in 2005 niet meer gebruiken.

SNP: € 6,90.